

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

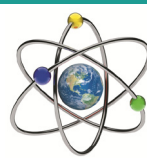

No9
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 640 sahifa,
2-sentyabr, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Maktabgacha ta'lim tashkiloti innovatsion faoliyatini rivojlantirish jarayoni.....	14
Ibragimova Gulsanam Nematovna	
Sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim metodikasida qo'llanilishi va o'qituvchi kompetentligiga ta'siri	22
Abduyev Sheroz	
Boshlang'ich ta'limda "tabiatshunoslik" fanini raqamli platformalar orqali o'qitish metodikasini takomillashtirish: 5e modeli asosida dizayn, baholash va joriy etish.....	25
Ahmadaliyev Shohruh Bahromjon o'g'li	
Ingliz va rus leksikografiyasida o'zbek milliy taom nomlarining lingvistik tahlili	30
Bobojonova Zarina Rashidovna	
Rahbarlarda til bilish darajasi va hissiy intellekt (eq): o'zaro bog'liqlikni o'rganish	34
Isaqlulova Baxtigul Xo'jamovna	
Frazeologizmlarni o'rgatishda matn asosida integratsiyalashgan dars modeli: xorijiy til o'rganuvchilar tajribasi	38
Jumayeva Sadbarg Mirolimovna	
O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limni tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari: rivojlangan davlatlar tajribasi tahlili	42
Karimova Moxichehra Rixsibayevna	
Rus va ingliz tillarida sharqona realiyalarning leksik-semantik tasnifi	46
Kulmamatova Aziza Do'stmamat qizi	
TRIZ metodikasi asosida texnokratik bolalar bilan ishlash tizimini takomillashtirish	50
Orifjonova Mavludaxon Abduqaxxor qizi	
Raqamli ta'lim muhitida pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirish.....	53
Raximberganova Munajat Muzaffar qizi	
Structure of Social Conflict and Stages of its Development	57
Zaynutdinova Shahnoza Yuldashevna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy faoliyatini baholash va rag'batlantirish tizimini takomillashtirish.....	60
Abduraxmonova Nigoraxon Akramali qizi	
Expression of National Mental Characteristics in the Uzbek Lullaby.....	64
Alimbayeva Shaxlo Tursunovna	
Bo'lajak "texnologiya" fani o'qituvchilarini kasbiy faoliyatga tayyorlashda kreativ kompetentlikni rivojlantirish tizimining pedagogik zarurati	69
Avazov G'oyibnazar Berdiyevich	
Bo'lajak tarbiyachilarda integratsiyalashgan ta'lim faoliyatini rivojlantirish orqali kommunikativ salohiyatini shakllantirish	72
Baratova Yulduz Asadullayevna	
Umumta'lim maktablarida molekulyar fizikani o'qitishning hozirgi holati	76
Boymirov Sherzod Tuxtayevich, Xudoynazarova Visola Musurmonqul qizi	
Ingliz tilini o'qitishda talabalarning mustaqil ta'lim olish kompetensiyasini akt vositasida rivojlantirish	80
Ergasheva Sevaraxon Ravshanjon qizi	
Maktabgacha ta'lim pedagoglarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish istiqbollari.....	84
O'rinova Feruzaxon O'ljayevna, Karimova Gulzodaxon Marufjon qizi	
IIV litsey o'quvchilarining liderlik kompetensiyasini rivojlantirishning psixologik xususiyatlari.....	90
Gadoyeva Dildora Baxtiyorovna	
Improving the System of Human Resource Capacity Management in Higher Education Institutions: Evidence from Uzbekistan	98
Imomov I., Umirova D.	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyalanuvchilarni mantiqiy va tanqidiy fikrlashga o'rgatishning zamonaviy usullari.....	104
Iskandarova Munisa Bahodir qizi	
Tarbiyachi-pedagoglarning emotsional kompetensiyasini rivojlantirish	107
Jovmirzayeva Nargiza Quvondiqovna	

Maktabgacha ta'lim yoshdagi giperaktiv bolalarga ta'lim berishning pedagogik-psixologik usullari	110
Jo'rayeva Nargiza Toirovna, Kamalova Sarvinov	
Blum taksonomiyasi asosida ilmiy kompetentlikni takomillashtirishning o'ziga xos xususiyatlari	113
Mustafayeva Nilufar Ulashovna	
Maktabgacha yoshdagi ovoz buzulishiga ega bolalar bilan guruhli mashg'ulotlarni tashkil qilish	117
Umida O'tbasarova Mexmanovna, Maksudbekova Xovvajon Xamidbek qizi	
Bolalar jamoasida do'stona munosabatlarni shakllantirishda rivojlanish markazlarida loyiha asosida o'qitish texnologiyasidan foydalanish usullari	121
Quronova Ismigul Xolmurod qizi	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda innovatsion metodlar orqali o'z-o'zini rivojlantirish ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi	126
Rustamova Davlatxon Toyirjon qizi	
Oliy ta'limda tarbiyaviy faoliyatni tashkil etishning innovatsion modellari	131
Sanayeva Surayyo Bobonazarovna	
"Tibbiy radiologiya" fanini o'qitishda pedagogik muloqot orqali tanqidiy operativ muloqotni o'stirishning o'ziga xos xususiyatlari	139
Shukurova Sevara Ilhomovna	
Improving High Jump Techniques	143
Tajimbetov Anvar Tengeldayevich	
Filologik va ijtimoiy-siyosiy fanlarda ta'lim jarayonining innovatsion metodlari	146
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna	
Понятие логического мышления и его особенности у младших школьников	149
Ахмаджонова Нозима Нодиржон кизи	
Интеграция психологии, обучения английскому языку, дошкольного образования и туризма: междисциплинарная модель формирующего опыта	152
Омонуллаева Дилофуза Асадулла кизи	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning o'yin faoliyatida ijtimoiy motivlarni shakllantirish usullari	157
Abduvaxobova Nodira	
Boshlang'ich ta'limda kognitiv faollikni rivojlantirishning afzalliklari	160
Ismailova Nozima Umaraliyevna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini matnni tahlil qilishga o'rgatishda zamonaviy yondashuvlarning ahamiyati	164
Utanbayeva Dildora Abdixadirovna	
Dorivor o'simliklar kursini o'qitish metodikasini takomillashtirishda keys texnologiyalaridan foydalanish	168
Mirzaboyev Timur Bisenbay o'g'li	
Oliy ta'lim talabalarida ijtimoiy-axloqiy kompetensiyani rivojlantirish: empirik tadqiqot natijalari	171
To'raqulov Akbar Rustam o'g'li	
Gerontotexnologiya ijtimoiy-pedagogik innovatsiya sifatida	175
Temirova Muyassar Abdulkarim qizi	
O'quvchilarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda Sharq mutafakkirlarining qarashlaridan foydalanish	180
Raximova Surayyo Otabek qizi	
Yoshlarni kasb tanlashda ruhiy tayyorgarlik va shaxsiy qobiliyatlarni baholash	183
Biysenov Temirbek Taumuratovich	
Talabalarni ta'limiy qadriyatlar asosida pedagogik faoliyatga tayyorlash tizimini takomillashtirishning ahamiyati	188
Choriyeva Surayyo Choriyevna	
Differences Between Computer-Based and Paper-Based Assessment in Inclusive Education	192
Davidova Sayyora Sirojiddin kizi	
Raqamli muhit sharoitida ma'naviy-axloqiy tarbiya jarayonining pedagogik modeli va tajriba-sinov natijalari	196
Donayeva Nozimaxon Norbo'tayevna	
Intellekt xarita yordamida o'quvchilarda "emotsional intellekt"ni rivojlantirish	201
G'aniyev Abduqahhor Gadoyevich	
Maktabgacha va kichik maktab yoshidagi bolalarda o'yin faoliyatining psixologik-pedagogik ahamiyati	206
Isayeva Mushtariy Alisher qizi	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarini innovatsion yondashuv asosida boshqarishning nazariy asoslari	210
Mannanova Nargiza Xaydarovna	

Ingliz tilini o'rgatishda ona tilidan keng foydalanishning salbiy va ijobiy jihatlari	215
Masharipova Kumushoy Amin qizi	
The Relationship Between Critical Thinking and Reading Comprehension in Primary School Students	218
Mavlonova Dildora Shukhrat kizi	
Tasviriy san'at mashg'ulotlarida zamonaviy metodlardan foydalanish	222
N. K. Musayeva, U. O. Ziyatova	
Singapurning ta'lim falsafasi: korporativ madaniyatni ma'naviy-ma'rifiy rivojlanish bilan integratsiyalash ...	226
Nishonov Xayrulla Xolmirzaevich	
The Anthropocentric Paradigm in Modern Linguistics: Cognitive Linguistics and Linguacultural Studies in The Study of Language, Consciousness, and Culture	230
Rajabova Shaxlo Shodmonovna	
Bugungi globallashuv davrida ta'lim tizimini rivojlantirish va uning sifatini oshirishda nostandart yondashuvning ahamiyati	234
Ramazonova Salomat Saidovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini kreativ sinflar ishini tashkil etishga tayyorlash	238
Saidova Gulruh Halim qizi	
O'zbek oilalarida ota-ona va farzand munosabatlarini tashxis qilishning psixologik xususiyatlari (Farg'ona vodiysi misolida)	242
Turg'unboeva Azizaxon G'ulomovna	
Сущность и специфика развития билингвизма у детей дошкольников	246
Истамова Нигора Азимжановна	
Zamonaviy rahbarning innovatsion boshqarish texnologiyalaridan foydalanishning afzalliklari	249
Xakimova Dildora Mashrabjonovna	
Креативный подход к развитию лингвометодического мышления студентов-филологов	253
Ходжаниязова Айгуль Айтмуратовна	
Umumta'lim maktablarida tarbiya darslarini tashkil etish ijtimoiy zarurat sifatida	257
Rashidova Gulnoza G'ulomovna	
Pedagogik risklarni boshqarishning nazariy asoslari va globallashuv jarayonidagi ahamiyati	261
Xaydarov Sulaymon Amirqulovich	
Xronotop nazariyasiga tahliliy yondoshuvlar va qarashlar	265
Avazov Vahabjon Tolibjon o'g'li	
Ko'zi ojiz bolalarning rus tili darslarida nutqiy kompetensiyasini shakllantirishning psixopedagogik asoslari	268
Abduraximov Asror Sultonali o'g'li	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda kasblar haqida dastlabki tasavvurlarni shakllantirishning psixologik-pedagogik asoslari	271
Adizova Nilufar Quvondiq qizi	
Zamonaviy media texnologiyalarini ta'lim jarayoniga qo'llashning zarurati	274
Alimov Asadulla Urokbayevich	
Maktabgacha yoshdagi bolaning rivojlanishida ijtimoiy muhitning ta'siri	278
Alimova Umida Jumaboy qizi	
Kognitiv yondashuv asosida tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalari grammatik va diskursiv kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy modeli va pedagogik texnologiyasi	282
Dadadjanova Feruza Muhammadyusupovna	
Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalarining rivojlanish tarixi va ommalashuvi	286
Hojiyeva Maftuna Ulug'bekovna	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarida raqamli resurslardan foydalanish orqali adabiy kompetensiyani rivojlantirish	289
Islomova Xafiza Azamatovna	
Ona tili o'qitish metodikasi fanidan mustaqil ta'limni tashkil etish	293
Ismadiyorova Nafisaxon Ibroximjon qizi	
Axloqshunoslikning global muammolari va texnikaviy muhitning inson hayotiga ta'siri	298
Kozimova Nargiza Istam qizi	
Ichki ishlar organlari xodimlarida kasbiy kompetentlikni oshirish va baholash usullarining xalqaro tahlili	303
Mamatqulova Sanobar Ismatillayevna, Eshmurzayev Yigitali Shokirovich, Kadirova Durdonaxon Rustamovna	
Tabiiy fanlarda bilingval ta'lim va CLIL yondashuv	309
Mannobxonova Muqaddamxon O'ktamxon qizi	

Kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda pragmatik muammolar va ularning yechimlari	313
Maxmudova Nigoraxon Boyqo'zi qizi	
Poshshoxo'ja Ibn Abdurahobxo'janing "Miftoh ul-adl" asaridagi pedagogik qarashlari	317
Muzaffarova Farida Muxtor qizi	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida matn tushunishni shakllantirishda germenevtik metodlarning nazariy asoslari	321
Nazirova Shaxnoza Odinajon qizi	
Axborot iste'moli madaniyatini rivojlantirishda raqamli gigiyena va internet xavfsizligi	324
Ramazonov Jahongir Djalolovich	
Informatika fanini o'qitishda zamonaviy yondashuvlar	328
Sadinov Otabek Vaxodirovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarning ijtimoiylashuvida musiqa fanining ta'siri	332
Shahobiddinova Zilola Orif qizi	
Madaniy-ijtimoiy va ta'limiy omillarning bolalarning aqliy rivojlanishiga ta'siri	335
Shirinov Otabek Tuvlovich	
Tadqiqot metodi vositasida o'quvchilarda tabiiy-ilmiy savodxonlikni rivojlantirish	338
Suyarov Kusharbay Tashbayevich	
Boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy kommunikativ kompetensiyasi va nutq madaniyati	342
Saipova Hilola Abduhamitovna	
"Ekologik ochiq o'yinlar" 5–7 yoshli bolalar uchun	346
Tangirov Zoir Xo'jakulovich	
Yuqori malakali taekvondochilarni o'ziga xos genetik xususiyatlarini hisobga olgan holda sport seleksiyasi	350
Tursunaliyev Ulug'bek Shavkatjon o'g'li	
Musiqa maktabi o'quvchilarida madaniy qadriyatlar va ustoz-shogird an'analarining uzluksiz rivojlanishi ..	353
Seytanov Bayrambay	
Imom Buxoriyning "Al-Jome' as-sahih" asari talabalarda ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni shakllantirish omili sifatida	356
Abduhalimova Nigora	
O'quvchilarning nutqiy kompetensiyasini rivojlantirishda AKT vositalaridan foydalanishning metodik asoslari	359
Abdullayeva Zarnigor Usubjon qizi	
Коммуникативная компетентность и культура общения преподавателей начальных классов	364
Арысланбаева Анора Бердаховна	
Проблемы методической подготовки учителей в развитие дискурсивной компетенции по РКИ у учащихся уровня В1 средних общеобразовательных школ Узбекистана	366
Набиева Зарнигор Муминжон кизи	
"Tarbiya" darslari orqali o'quvchilarda huquqiy savodxonlikni rivojlantirish	369
Atamuradov Xasan Yuldoshevich	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining inklyuziv ta'limga tayyorgarligi: pedagogik va psixologik asoslari	374
Baxromova Guljamol Dilshodjon qizi	
Tajriba metodlari orqali maktab o'quvchilarida tabiat hodisalarini bashorat qilish ko'nikmalarini shakllantirish	378
Baxtiyor Imanov, Begali Xoliqnazarov	
Bo'lajak pedagoglarning tashkillashtiruvchi-boshqaruvchilik kompetentligini shakllantirishning pedagogik-psixologik asoslari	384
Japparbergenova Indira Bayramovna	
Integrativ yondashuv asosida biologiya fanidan olimpiada masalalarini yechish metodikasi	387
Jumanov Muratbay Arepbaevich, Raxmatov Uchkun Ergashevich	
Darslarni tashkil qilishda 4K modelini qo'llash imkoniyatlari	393
Kadirov Tulkin Baxridinovich	
Maktabgacha yoshdagi bolalarga tasviriy faoliyatning noodatiy usullarini o'rgatish metodikasi	397
Maxmudova Nasiba Nurmuxammetovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida funksional savodxonlik tushunchasini ilmiy-pedagogik asoslash masalalari	406
Mirzaliyeva Gulhayo Abdulazizovna	

So'rovga asoslangan ta'lim texnologiyasining bosqichlari va qo'llash ko'nikmalarini shakllantirish	410
<i>Orifjonova Iroda Orifjon qizi, Ochilova Mehrubon Suratovna</i>	
Dermatovenerologiya fanini CASC (Critisize, Analyze, Summarize, Conclude) modeli orqali o'qitish va uning talabalar klinik kompetentligini oshirishdagi o'rni	415
<i>Po'latov Boburbek Ta'lat o'g'li</i>	
Sport faoliyatida stress holatini tadqiq etishning nazariy asoslari.....	419
<i>Ruzmatova Nigina Shotilla qizi</i>	
Bo'lajak maktabgacha ta'lim tarbiyachilarini kreativlikni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish.....	422
<i>Uchqunova Adiba Roziq qizi</i>	
7-sinf adabiyot darslarida nutqni rivojlantiruvchi o'quv topshiriqlari tahlili.....	427
<i>Umurova Farangiz Askarboy qizi</i>	
O'zbek tilida fe'l birikmalarining pragmatik funksiyalari va ularning ingliz tili bilan qiyosi	430
<i>Xudoynazarova Dildora Shonazar qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirish metodikasi.....	433
<i>Zayniddinova Mahzuna Baxtiyorovna</i>	
Фольклор и время: формирование речевых навыков у детей начальной школы	439
<i>Ниязова Хилола</i>	
Xalq o'yinlari – jismoniy va ma'naviy tafakkur omili	443
<i>Turg'unoy Ahmadjonovna Egamberdiyeva, Ergashoy Valijonova Salimjon qizi</i>	
Использование проектной деятельности для формирования языковой компетенции	446
<i>Чаршамова Мехрийбан Уразбаевна</i>	
Farzandlarni kelajak kasblariga tayyorlash.....	449
<i>Hamroyeva Komila Axmatovna</i>	
Talabalar analitik kompetentligini analitik-dagnostik pedagogik metodlar orqali takomillashtirishning pedagogik shart-sharoitlari.....	455
<i>Batirov Kamoliddin Zuhriddinovich</i>	
Universal ta'limiy faoliyatlar: shaxsga xos universal ta'limiy faoliyatlar	458
<i>Abdullayev A'zimjon Abduvali o'g'li</i>	
Kasbiy motivatsiya – bo'lajak o'qituvchilarning raqobatbardoshligini shakllantirish omili	461
<i>Melikova Elnora Shuxratovna</i>	
Shaxsning kompetentligi va uni shakllantirish omillari.....	465
<i>Usmonova Dilobat Elmurodovna</i>	
"Nutq o'stirish metodikasi" fanining didaktik asoslarini takomillashtirish.....	469
<i>Davlatova Ra'no Haydarovna</i>	
Межэтническое взаимодействие в культурных координатах Востока и Запада: нормы, ценности, модели поведения.....	473
<i>Айдарова Диана Смутулаевна</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarining nutq ko'nikmalarini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o'rni	481
<i>Abdumajitova Sayyohat Abduqosimovna</i>	
Tibbiyot ta'limida talabalarning kommunikativ va tashkiliy kompetensiyalarini rivojlantirishning integrativ yondashuvi va baholash mexanizmlari	484
<i>Abduraimov Abbosbek Odiljon o'g'li</i>	
Talabalarga ingliz tilini o'qitishda virtual reallikdan foydalanishning innovatsion tizimi	488
<i>Alimova Maftuna Ravshanbek qizi</i>	
Mustaqil O'zbekiston sharoitida rezerv va zahiradagi ofitserlar tayyorlash tizimining dolzarbligi.....	491
<i>Aliyorov Alijon Bo'rievich, Teshaboyev To'liqinboy Yoqubovich</i>	
Ekologik barqarorlikka erishishda ekologik ta'lim va tarbiyaning ahamiyati hamda O'zbekiston ta'lim tizimidagi holati.....	496
<i>Bahodirjon Omonov</i>	
Ona va bola o'rtasidagi psixologik munosabatlar tizimida nevrotik holatlarning shakllanishi	500
<i>Bekmirov Tolib Rashidovich</i>	
Effectiveness of Forming a Tolerant Thinking in Future Social Work Specialists	504
<i>Ergashev Ikhtiyor Bakhtiyor ugli</i>	
Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi professor-o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o'rni	507
<i>Fazlidjanova Nilufar Xikmatovna</i>	

Indicators and Diagnostic Approaches for Dyslexia in Primary School Students	510
Gaziyeva Saida Turgunovna	
Maktabgacha ta'lim yoshdagi bolalarda diqqat va xotirani rivojlantirish metodlari	514
Jo'rayeva Nargiza Toirovna, Kamalova Sarvinoz	
Ona tili darslarida esse yozish orqali kreativ fikrlashni shakllantirishning samarali metod va usullari.....	517
Kabulov Inamjan Sharipbayevich	
O'quvchi yoshlarning hayotiy maqsadlarini shakllantirish bo'yicha yondashuvlar	521
Karimova Saida O'ktamovna	
O'quvchilar ovozi rivojlantirishda qo'shiq kuylash malakalarini shakllantirishning ahamiyati	526
Karshiyeva Diyora Abduraxim qizi	
Raqamli ta'lim texnologiyalari va ularning dasturchilar tayyorlashdagi o'rni.....	532
Mastonov Jahongir Mamatqul o'g'li	
Zamonaviy asarlar tanlashning pedagogik va didaktik asoslari.....	535
Musaboyeva Zulfira Iqboljon qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining elektron didaktik ta'minotini rivojlantirish metodikasi	541
Narbayev Farrux Sharafbayevich	
Mentorlik asosida yoshlarning ijtimoiy-pedagogik moslashuvi yuzasidan olib borilgan tadqiqotlar tahlili.....	548
Nazarova Nigora Ravshanovna	
Zamonaviy baholash texnologiyalarining o'quvchilar motivatsiyasiga ta'siri	551
Norova Nilufar Norbo'ta qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining mantiqiy kompetentsiyalarini rivojlantirishning elektron metodikasi.....	555
Olimov Bahridin Jalol o'g'li	
Tanqidiy fikrlash va 4K kompetensiyalarining pedagogik-psixologik mohiyati	560
Qizlarxon Azizova	
Ona tilida so'z turkumlari va ularni ajratish tamoyillari.....	565
Shadmankulova Dilyarom Xalikovna	
Maktabgacha ta'lim tizimida inklyuziv ta'limni rivojlantirish.....	569
Shodiyeva Dilnoza Qodirovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kreativlik kompetentligini rivojlantirishni o'rganish – pedagogik muammo sifatida	572
Toshpo'latova O'g'li Abdurahmon qizi	
Inklyuziv ta'limda o'qituvchilarning roli va tayyorgarligi.....	576
Xasanova Iroda Ikromjon qizi	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarida kompozitsiyaga oid kompetensiyalarini rivojlantirish	580
Xasanova Munisa Ziyodillo qizi	
Влияние природы, количества, дисперсности и технологии введения наполнителя на свойства композиционных материалов	584
Алимбаев Айбек Байрамович	
STEM ta'limi va sun'iy intellekt: Qoraqalpog'iston maktablari uchun integratsiya hamda amaliy bo'lim	586
Jumamuratov Perdebay Tileubayevich	
Интерактивный метод как средство активизации всех учащихся на уроках родного языка	589
Тажбенова Дина Куанышовна	
Эффективность цифровых технологий в системе образования Узбекистана.....	591
Усмонова Фируза Муродовна	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak o'qituvchilarda jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi ...	595
Yo'ldosheva Mohidil Sobirjon qizi	
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarining kasbiy kompetensiyasini innovatsion yondashuv asosida rivojlantirishning pedagogik zarurati	599
Qurbonova Muxayyo Oltiboyevna	
Mahmudxo'ja Behbudiy merosi, jadid maktablarining g'oyaviy asoslari va ta'limdagi modernizatsiya yo'nalishlari	602
Mirzoyeva Nigora Shavkatjonovna, Abdisamatov Ozodbek	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda nutq rivojlanishini takomillashtirish metodlari.....	605
Nishonova Ra'noxon Abdullojon qizi	
Borrowed Proper Nouns in English and Uzbek: a Comparative Analysis.....	608
Amirqulova Feruza Abdurashidovna	

Ingliz tilini o'qitishda autentik videolarning amaliy samaradorligi.....	613
Dusmurodova Iroda Quvonovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari samaradorligini ta'minlashda direktor va pedagog xodimlarning hamkorlikdagi faoliyati.....	616
Olimjonova Odina Hasanxon qizi	
Boshqaruv psixologiyasi terminlarini tarjima qilish muammolari va ularni hal qilish yo'llari.....	620
Dilafruz Norboyeva	
"Kommunikativ kompetensiya" tushunchasining xorijiy va milliy manbalarda talqini: qiyosiy tahlil.....	624
G'ulomova Begoyim Elmurod qizi	
Ijtimoiy tarmoqlardagi jinsiy jinoyatlarning psixolingvistik tomonlari	627
Rahimqulova Lobar Hamro qizi	
К вопросу обучения местоимению в корейском языке	631
Муҳиддинова Малика Батировна	
The Importance and its Development Models of Critical Thinking	634
Khasanova Shokhista Mirzaakhmad kizi	

O'QUVCHI YOSHLARNING HAYOTIY MAQSADLARINI SHAKLLANTIRISH BO'YICHA YONDASHUVLAR

Karimova Saida O'ktamovna

Jizzax vilovati Sh. Rashidov tumani 28-maktab o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada o'quvchi yoshlarda hayotiy maqsadlarni shakllantirishning pedagogik jihatlarini yoritiladi. Shaxsga yo'naltirilgan, faoliyatga asoslangan, ijtimoiy-madaniy, motivatsion-psixologik, innovatsion va konstruktiv yondashuvlar ilmiy manbalar hamda zamonaviy olimlarning qarashlari asosida tahlil qilinib, ularning amaliy ahamiyati ko'rsatib beriladi.

Kalit so'zlar: hayotiy maqsad, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, faoliyat yondashuvi, ijtimoiy-madaniy qadriyatlar, motivatsiya, psixologik qo'llab-quvvatlash, innovatsion ta'lim, STEAM texnologiyalar, pedagogik jarayon.

Abstract: This article explores the pedagogical aspects of shaping life goals among school students. Person-centered, activity-based, socio-cultural, motivational-psychological, innovative, and constructive approaches are analyzed based on scientific sources and contemporary scholars' perspectives, emphasizing their practical significance.

Key words: life goal, learner-centered education, activity approach, socio-cultural values, motivation, psychological support, innovative education, STEAM technologies, pedagogical process.

Аннотация: В данной статье раскрываются педагогические аспекты формирования жизненных целей у учащейся молодежи. Личностно-ориентированный, деятельностный, социокультурный, мотивационно-психологический, инновационный и конструктивный подходы анализируются на основе научных источников и взглядов современных ученых, при этом подчеркивается их практическая значимость.

Ключевые слова: жизненная цель, личностно-ориентированное обучение, деятельностный подход, социокультурные ценности, мотивация, психологическая поддержка, инновационное образование, технологии STEAM, педагогический процесс.

KIRISH

Bugungi kunda o'quvchi yoshlarda hayotiy maqsadlarni shakllantirish ta'lim va tarbiya jarayonining eng muhim vazifalaridan biri hisoblanadi, chunki maqsadsiz shaxs jamiyatda faol ijtimoiy rol o'ynay olmaydi. 21-asr pedagoglari va faylasuflari ta'kidlaganidek, maqsadga ega bo'lish shaxsning o'zini anglash jarayonini mustahkamlaydi va ijtimoiy barqarorlikka xizmat qiladi. Shu nuqtai nazardan, o'quvchi yoshlarda hayotiy maqsadlarni shakllantirish masalasi pedagogik tadqiqotlarda alohida ahamiyat kasb etadi. Avvalo, bu yo'nalish ta'lim jarayonida shaxsning ijtimoiy-axloqiy qadriyatlarini o'zlashtirishi va mustaqil hayotiy yo'l tanlashga tayyorgarligini ta'minlaydi. Pedagogik tadqiqotlar maqsad qo'yish jarayonini nazariy asoslash, psixologik-pedagogik omillarni tahlil qilish va samarali metodlarni ishlab chiqishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Ayniqsa, o'quvchi yoshlarning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda hayotiy maqsadni shakllantirish bo'yicha yondashuvlarni ilmiy jihatdan tahlil qilish, ta'lim mazmunini yangilash va tarbiyaviy ishlarni samarali tashkil etishga yordam beradi. Shu tariqa, bunday tadqiqotlar nafaqat shaxs kamolotini, balki jamiyat taraqqiyotini ta'minlashga ham xizmat qiladi.

Mazkur tadqiqotning dolzarbligi shundaki, globallashtirish va axborotlashuv davrida o'quvchilarning maqsadlari tobora turli tashqi omillar ta'sirida shakllanmoqda. Bugungi kunda internet va raqamli texnologiyalar, ommaviy madaniyat, ijtimoiy tarmoqlar, madaniy xilma-xillik hamda mehnat bozorining tezkor o'zgaruvchan talablari yoshlarning hayotiy yo'nalishlariga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Bunday sharoitda ta'lim tizimi o'quvchilarni faqat bilimli insonlar sifatida emas, balki o'z hayot yo'lini ongli ravishda belgilay oladigan va shaxsiy intilishlarini kengroq ijtimoiy ehtiyojlar bilan uyg'unlashtira oladigan faol subyektlar sifatida tarbiyalashni ko'zda tutishi lozim. Shu bois, zamonaviy pedagogikaning eng dolzarb vazifalaridan biri – o'quvchilarda maqsad

qo'yish ko'nikmalarini shakllantirish, ularga hayotiy yo'nalishlarini aniqlashda yordam berish hamda bu jarayonni milliy qadriyatlar va umuminsoniy tamoyillar uyg'unligida tashkil etishdan iboratdir. Faqat ana shunday sharoitdagina ta'lim-tarbiya tizimi bir vaqtning o'zida shaxsning individual rivojlanishiga va jamiyatning umumiy taraqqiyotiga samarali hissa qo'shadigan mexanizm sifatida faoliyat yuritadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda o'quvchi yoshlarda hayotiy maqsadlarni shakllantirishning pedagogik jihatlarini o'rganish uchun kompleks ilmiy-pedagogik yondashuv qo'llanildi. Tadqiqot metodlari quyidagilardan iborat:

- nazariy tahlil – mavzuga oid xorijiy va mahalliy adabiyotlar, zamonaviy pedagogik konsepsiyalar hamda psixologik nazariyalar (C.A. Tomlinson, A.G. Asmolov, R. Ryan, E. Deci, M. Fullan, S. Moran va boshqalar) o'rganilib, konseptual asoslar ishlab chiqildi, bu orqali hayotiy maqsadlar shakllanishining turli yondashuvlari aniqlanib, ularning pedagogik mazmuni ochib berildi;
- qiyosiy tahlil – shaxsga yo'naltirilgan, faoliyatga asoslangan, ijtimoiy-madaniy, motivatsion-psixologik, innovatsion va konstruktiv yondashuvlarning o'zaro o'xshash va farqli jihatlarini taqqoslab o'rganildi, bu metod orqali turli yondashuvlarning ustunliklari va chegaralari aniqlab chiqildi;
- kontekstual yondashuv – o'quvchi yoshlarning hayotiy maqsadlari milliy qadriyatlar, jamiyatdagi ijtimoiy-madaniy muhit va zamonaviy globallashtirish jarayonlari bilan bog'liq holda tahlil qilindi, shu orqali milliy va umuminsoniy qadriyatlarning integratsiyasi ochib berildi;
- tahliliy-umumlashtirish – mavjud ilmiy nazariyalar, olimlarning qarashlari va amaliy tajribalar asosida umumiy xulosalar chiqarildi hamda maqolaga metodologik asos yaratildi;
- ilmiy-empirik yondashuv – mavjud tadqiqotlar (survey va case-study natijalari, ilgari o'tkazilgan pedagogik tajribalar) tahlil qilinib, nazariy qarashlar amaliy dalillar bilan mustahkamlandi.

Mazkur metodlar uyg'unligi maqolada yoritilgan yondashuvlarning har birini izchil va chuqur tahlil qilish, shuningdek, ularning o'quvchi yoshlar tarbiyasidagi amaliy ahamiyatini asoslab berishga imkon berdi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O'quvchi yoshlarning hayotiy maqsadlarini shakllantirish bo'yicha turli-tuman yondashuvlar mavjud bo'lib, quyida ularning asosiylari keltiriladi. Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv. Bu yondashuv o'quvchi shaxsini ta'lim jarayonining markaziga qo'yadi. Unda o'quvchi faqat bilim oluvchi ob'ekt sifatida emas, balki o'z hayotini ongli ravishda quruvchi faol sub'ekt sifatida qaratiladi. Har bir o'quvchining qiziqishi, qobiliyati va individual ehtiyojlari hisobga olinganda, ta'lim jarayoni shaxsiylashtiriladi va maqsadlar umumiy standartlardan emas, balki o'quvchining ichki imkoniyatlaridan kelib chiqib belgilanadi.

Amerikalik olim Carol Ann Tomlinsonning fikricha: "Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim o'quvchilarning individual farqlarini qadrlash va ularni hayotiy yo'nalishlarini tanlashga tayyorlashning eng samarali vositasidir" ^[1,45]. Bu fikr shuni ko'rsatadiki, shaxsga yo'naltirilgan yondashuv nafaqat o'quvchining bilim olish jarayonini, balki uning kelajak hayotiy qarorlarini ham ongli ravishda shakllantiradi. Mazkur yondashuvning izohli tahlili shuni anglatadiki:

- o'quvchi markaziy figura sifatida – ta'lim jarayonida o'qituvchi bilim beruvchi emas, balki yo'lboshchi va yordamchi rolini bajaradi, o'quvchi esa o'z faoliyatini mustaqil tashkil etishga o'rganadi;
- qiziqish va ehtiyojlarning hisobga olinishi – o'quvchilarning ichki motivlari kuchayadi, chunki ular o'zlariga yaqin bo'lgan soha va maqsadlarda faolroq ishtirok etadilar;
- maqsadlarning shaxsiylashtirilishi – umumiy davlat ta'lim standartlari bilan bir qatorda, har bir o'quvchining shaxsiy rejasini ishlab chiqiladi, bu esa uning individual rivojlanishini kafolatlaydi;
- o'quvchi rejalari va tarbiya jarayoni uyg'unligi – shaxsiy orzular va ijtimoiy ahamiyatli vazifalar birlashtiriladi.

Natijada, o'quvchi nafaqat shaxsiy muvaffaqiyatga, balki jamiyatga foydali bo'lishga ham intiladi. Demak, shaxsga yo'naltirilgan yondashuv yoshlarni mustaqil fikrlashga, mas'uliyatni o'z zimmasiga olishga va hayotiy maqsadlarini ongli ravishda tanlashga o'rgatadi. Shu bois ushbu yondashuv zamonaviy ta'limning asosiy paradigmasiga aylanmoqda va kelajakda ham yoshlarni barkamol shaxs sifatida shakllantirishda muhim omil bo'lib qoladi.

Faoliyatga yo'naltirilgan yondashuv. Bu yondashuv ta'lim nazariyasi va amaliyotida eng samarali konsepsiyalardan biri sifatida qaratiladi. Chunki inson o'z maqsadlarini faqat nazariy bilimlar orqali emas, balki

faoliyat jarayonida anglaydi va shakllantiradi. O'quvchilarni turli loyihalar, tadqiqot ishlari, amaliy mashg'ulotlarga jalb qilish ularda nafaqat bilim, balki real hayotiy ko'nikmalarni ham shakllantiradi. Rus olimi A.G. Asmolovning ta'kidlashicha: "Faoliyat subyekti bo'lgan o'quvchi o'z oldiga qo'ygan maqsadlarni anglagan holda ijtimoiy o'zgarishlarning faol ishtirokchisiga aylanadi" ^[2.213]. Bu fikr shuni anglatadiki, faoliyat jarayonida o'quvchi shaxs sifatida o'z imkoniyatlarini sinovdan o'tkazadi, natijada u maqsad qo'yishga va unga erishishga mas'uliyat bilan yondashadi.

Mazkur yondashuvning tahlili:

- nazariya va amaliyot uyg'unligi – faqat nazariy bilim emas, balki amaliy faoliyat orqali o'quvchi o'z hayotiy maqsadlarini shakllantiradi, bu esa bilimlarni real hayotda qo'llash imkonini beradi;
- faollik va tashabbuskorlik – o'quvchilar faoliyat jarayonida mustaqil qaror qabul qilishni, tashabbus ko'rsatishni va yangi g'oyalarni ilgari surishni o'rganadilar;
- mas'uliyat va ijtimoiylik – bajarilgan ish natijasi o'quvchining shaxsiy javobgarligini kuchaytiradi va uni jamiyat oldida foydali faoliyat yuritishga undaydi;
- maqsadlarning real shakllanishi – loyiha yoki amaliy mashg'ulotlarda o'quvchi o'z maqsadini nafaqat orzu sifatida, balki erishilishi mumkin bo'lgan natija sifatida ko'radi.

Shunday qilib, faoliyatga yo'naltirilgan yondashuv yoshlarni faollikka, tashabbuskorlikka va ijtimoiy mas'uliyatga o'rgatadi. Bu esa ularni nafaqat individual muvaffaqiyat sari, balki jamiyat rivojiga ham hissa qo'shishga tayyorlaydi.

Ijtimoiy-madaniy yondashuv. Bu yondashuv yoshlarning hayotiy maqsadlarini shakllantirishda oila, mahalla, milliy qadriyatlar va madaniy muhitning ta'sirini asosiy omil sifatida ko'radi. Chunki shaxsning maqsadlari nafaqat uning individual orzulariga, balki jamiyat tomonidan yaratilgan qadriyatlar va an'anaviy me'yorlarga ham tayangan holda vujudga keladi. Shu bois bu yondashuv yoshlarni ijtimoiy muhitga moslashgan, o'z milliy ildizlarini his qiluvchi, shu bilan birga zamon talablari bilan uyg'un shaxs sifatida tarbiyalashni nazarda tutadi.

Kanadalik tadqiqotchi Michael Ungar bu masalaga alohida e'tibor qaratib shunday deydi: "Yoshlarning hayotiy barqarorligi va maqsadlari ular yashayotgan madaniy muhitning resurslari va qadriyatlari bilan uzviy bog'liqdir" ^[3.67]. Ushbu fikr shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy-madaniy resurslar – oilaviy tarbiya, mahalladagi o'zaro hamjihatlik, jamiyatdagi qadriyatlar tizimi – yoshlarning ongida hayotiy maqsadlarni shakllantirish uchun tayanch nuqtasini yaratadi. Mazkur yondashuvning asosiy jihatlari:

- milliy qadriyatlarga tayanish – yoshlar tarixiy meros, urf-odat va an'analardan ruhlaniib, o'z maqsadlarini jamiyat qadriyatlariga moslashtiradilar;
- ijtimoiy muhitning roli – mahalla va jamiyatdagi ijobiy muhit yoshlarni ijtimoiy mas'uliyatli bo'lishga undaydi;
- barqarorlik va identitet – o'z milliy ildizlarini anglagan o'quvchi hayotiy yo'nalishini yo'qotmaydi va global muhitda ham barqaror shaxs sifatida rivojlanadi;
- konstruktiv yo'nalish – yoshlar jamiyat qadriyatlarini o'zlashtirib, hayotiy maqsadlarini konstruktiv va ijobiy yo'nalishda belgilaydilar.

Shunday qilib, ijtimoiy-madaniy yondashuv shaxsiy va jamiyat manfaatlarini uyg'unlashtiradi. Bu esa yoshlarning maqsadlari nafaqat individual orzular, balki milliy taraqqiyot va umuminsoniy qadriyatlarga xizmat qilishini ta'minlaydi.

Motivatsion-psixologik yondashuv. Bu yondashuv o'quvchilarda hayotiy maqsadlarni shakllantirishda ichki ehtiyojlar, qiziqishlar va orzularning hal qiluvchi o'ringa ega ekanligini ta'kidlaydi. Chunki inson o'z hayotida maqsad qo'ysa, unga yetishish jarayonida kuchli ichki motivatsiya unga ruhiy turtki bo'lib xizmat qiladi. Shunday bo'lganda o'quvchi o'qish va tarbiya jarayonida passiv qabul qiluvchi emas, balki faol ishtirokchi sifatida shakllanadi. Amerikalik psixologlar Richard M. Ryan va Edward L. Deci o'zlarining "O'z-o'zini belgilash nazariyasi: motivatsiya, rivojlanish va farovonlikdagi asosiy psixologik ehtiyojlar" asarida shunday deydilar: "Ichki motivatsiya o'quvchilarni nafaqat qisqa muddatli topshiriqlarni bajarishga, balki uzoq muddatli hayotiy maqsadlarni shakllantirishga ham yetaklaydi" ^[4.121].

Bu fikr yoshlarning psixologik qo'llab-quvvatlanishi va ichki motivlari ularni kelajak maqsadlarini izchil belgilash va unga intilishida qanday muhim rol o'ynashini yaqqol ko'rsatadi. Mazkur yondashuvning asosiy jihatlari:

- ichki motivatsiyaning kuchi – o'quvchi faqat tashqi rag'bat emas, balki shaxsiy qiziqishi va orzulari asosida maqsadga intiladi;
- o'ziga ishonch va mustaqillik – psixologik qo'llab-quvvatlash orqali o'quvchi o'z qobiliyatiga ishonadi va mustaqil qaror qabul qila oladi;

- ruhiy barqarorlik – motivatsiya shaxsning ichki holatini ijobiy saqlaydi, qiyinchiliklarni yengib o'tishga yordam beradi;
- uzoq muddatli maqsadlarga yo'naltirish – o'quvchi hayotining faqat hozirgi bosqichiga emas, balki kelajakka ham nazar tashlaydi.

Demak, motivatsion-psixologik yondashuv yoshlarni hayotiy maqsadlarini ongli va barqaror tarzda shakllantirishga yordam beradi. Bu yondashuvning asosiy qiymati shundaki, u shaxsning ichki kuchlarini uyg'otadi va unga kelajak yo'lida psixologik tayanch beradi. Innovatsion-pedagogik yondashuv. Bu yondashuv o'quvchilarning hayotiy maqsadlarini shakllantirishda yangi metod va texnologiyalardan foydalanishga asoslanadi. Xususan, STEAM (science, technology, engineering, art, mathematics) metodikasi, raqamli vositalar, interfaol usullar va virtual ta'lim platformalari yoshlarning bilim olish jarayonini shaxsiylashtirish, ijodkorlik va mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Kanadalik ta'lim tadqiqotchisi Michael Fullan ta'kidlaganidek: "Innovatsion ta'lim texnologiyalari o'quvchilarning ijodkorlik salohiyatini ochadi va ularni kelajak hayotiy rejalarini haqida ongli qaror qabul qilishga yo'naltiradi" ^[5,89]. Bu fikr shuni ko'rsatadiki, ta'lim jarayonida texnologiyalarni to'g'ri qo'llash yoshlarning nafaqat bilim darajasini, balki ularning hayotiy maqsadlarini ham zamon talablariga mos tarzda shakllantirishga yordam beradi. Mazkur yondashuvning asosiy jihatlari:

- texnologik integratsiya – o'quvchi yangi texnologiyalar yordamida ma'lumotni tezkor va samarali o'zlash-tiradi, bu esa uni global axborot makoniga bog'laydi;
- kreativ fikrlash – innovatsion metodlar yoshlarning tasavvurini kengaytirib, ijodkorlikni rivojlantiradi;
- kasbiy tanlovga tayyorgarlik – STEAM va raqamli texnologiyalar o'quvchilarni kelajak kasblariga ongli ravishda tayyorlaydi;
- global raqobatbardoshlik – zamonaviy ta'lim vositalari yoshlarning xalqaro maydonda ham o'z o'rnini topishiga yordam beradi.

Umuman olganda, innovatsion-pedagogik yondashuv o'quvchi yoshlarni tezkor o'zgarayotgan zamon sharoitida moslashuvchan, kreativ va maqsadli shaxs sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

Konstruktiv hayotiy maqsadlar yondashuvi. Bu yondashuv yoshlarning hayotiy maqsadlarini faqat tashqi talablar yoki ijtimoiy kutishlar asosida emas, balki shaxsiy qadriyatlarini, ichki mazmuni va hayotiy tajribasi bilan uyg'unlashtirishni nazarda tutadi. Bu yondashuvda maqsadlar shaxsning kimligi va hayot mazmuni bilan chambarchas bog'liq bo'ladi. Shunday qilib, maqsad tashqi buyruq yoki vazifa sifatida emas, balki shaxsning o'z hayotini mazmun bilan to'ldirish vositasi sifatida qaraladi. Amerikalik tadqiqotchi Seana Moran ta'kidlaganidek: "Hayotiy maqsadlarni anglash va unga erishishga intilish – shaxsni ijtimoiy faol, mas'uliyatli va baxtli inson sifatida shakllantiruvchi asosiy omildir" ^[6,15]. Ushbu fikr o'quvchilarni hayotiy yo'lini ongli belgilashga, maqsadlarida faqat shaxsiy manfaatni emas, balki jamiyatga foyda keltirishni ham ko'zlashga undaydi. Bu yondashuvning o'ziga xos jihatlari:

- ichki mazmun va qadriyatlar – maqsadlar o'quvchining shaxsiy e'tiqodlari va hayotiy qarashlari bilan uyg'unlashadi;
- mazmunli hayot falsafasi – Viktor Franklning logoterapiya g'oyalari singari, inson hayot mazmunini anglagandagina maqsadlar barqaror va mazmunli bo'ladi;
- jamiyat va shaxs uyg'unligi – shaxs o'z maqsadlarini jamiyat taraqqiyoti bilan bog'laydi, bu esa uni ijtimoiy faol sub'ektga aylantiradi;
- baxt va ma'naviy qoniqish – konstruktiv maqsadlar shaxsga ichki qoniqish, hayot mazmuni va ruhiy barqarorlikni taqdim etadi.

Demak, konstruktiv yondashuv o'quvchi yoshlarni ongli, mas'uliyatli va ma'naviy yetuk shaxs sifatida tarbiyalashning muhim tamoyillaridan biridir. Bu yondashuv hayotiy maqsadlarning shaxsiy va ijtimoiy mazmunini birlashtirib, ularni faqat individual orzu sifatida emas, balki ijtimoiy burch va qadriyatlar bilan uyg'unlashtiradi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, o'quvchi yoshlarda hayotiy maqsadlarni shakllantirish bo'yicha yondashuvlarni qiyosiy tahlil qilish ularning barchasi turli jihatlarga urg'u berishini, ammo maqsad bir – yoshlarni barkamol shaxs sifatida tarbiyalashni ko'zlashini aniqlaydi. Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv o'quvchining individual ehtiyoj va qobiliyatlariga asoslanadi. Bu yondashuv o'quvchini mustaqil qaror qabul qiluvchi shaxs sifatida ko'rsa, faoliyatga yo'naltirilgan yondashuv esa maqsadlarning faoliyat jarayonida shakllanishini ta'kidlaydi.

Demak, biri ichki imkoniyatlarni ochishga, ikkinchisi esa ularni amaliyot orqali mustahkamlashga xizmat qiladi. Ijtimoiy-madaniy yondashuv yoshlarning maqsadlarini milliy qadriyatlar va ijtimoiy muhit bilan bog'lab izohlaydi. Bu yondashuv motivatsion-psixologik yondashuvdan farqli o'laroq, tashqi omillar – madaniyat, jamiyat va qadriyatlarini asosiy manba sifatida ko'radi.

Motivatsion yondashuv esa ko'proq ichki omillar – ishonch, ehtiyoj va ruhiy barqarorlikni ustuvor qo'yadi. Shu bois, ularni uyg'unlashtirish yoshlarning maqsad shakllanishida ichki va tashqi resurslarning bir-birini to'ldirishini ta'minlaydi. Innovatsion-pedagogik yondashuv raqamli texnologiyalar va STEAM metodlariga tayangan holda kelajak kasbiy yo'nalishlarini ongli belgilashga yordam beradi. Bu jihati bilan u an'anaviy yondashuvlardan keskin farqlanadi, chunki u yoshlarni global raqobatbardoshlikka tayyorlashni ko'zlaydi.

Konstruktiv yondashuv esa shaxsiy qadriyatlar va hayot mazmunini jamiyat manfaatlari bilan uyg'unlashtirishni nazarda tutadi. Innovatsion yondashuv ko'proq texnologik tayyorgarlikka urg'u bersa, konstruktiv yondashuv ma'naviy va maqsadga yo'naltirilgan ong shakllanishiga e'tibor qaratadi. Qiyosiy tahlil shuni ko'rsatadiki, shaxsga yo'naltirilgan va motivatsion-psixologik yondashuvlar o'quvchining ichki ehtiyojlari va shaxsiy rivojlanishini ko'zda tutadi, faoliyatga yo'naltirilgan va ijtimoiy-madaniy yondashuvlar esa tashqi faoliyat va muhit ta'sirini asosiy manba sifatida ko'rsatadi. Innovatsion va konstruktiv yondashuvlar zamonaviy dunyo talablari bilan ma'naviy qadriyatlarni uyg'unlashtirish zarurligini ta'kidlaydi. Shunday qilib, barcha yondashuvlarning o'ziga xosligi ularni birgalikda qo'llash zarurligini ko'rsatadi. Chunki faqatgina bir yondashuvga tayanish natijani to'liq kafolatlamaydi. Integratsiyalashgan holda qo'llanilganda, o'quvchi yoshlar shaxsiy va ijtimoiy jihatdan barkamol, zamon talablariga javob bera oladigan va hayotiy maqsadlarini anglab yetgan shaxs sifatida shakllanadi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, o'quvchi yoshlarda hayotiy maqsadlarni shakllantirishning turli yondashuvlari mavjud bo'lib, ular bir-birini to'ldiradi. Demak, o'quvchi yoshlarda hayotiy maqsadlarni samarali shakllantirish uchun turli yondashuvlarning birgalikda qo'llanishi zarur. Bunday integratsiyalashgan yondashuv yoshlarni barkamol shaxs sifatida shakllantiradi, ularni milliy va umuminsoniy qadriyatlarga sodiq, mustaqil fikrlovchi, ijodkor va maqsadga intiluvchan insonlar qilib tarbiyalaydi. Bu esa yangi jamiyat qurilishida ijtimoiy-falsafiy va pedagogik jihatdan muhim omil sifatida namoyon bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Томлинсон, К. А. Дифференцированное обучение в современном классе. – Москва: Просвещение, 2017. – 256 с. – С. 45–46. [[chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://files.ascd.org/staticfiles/ascd/pdf/site-ASCD/publications/books/differentiated-classroom2nd-sample-chapters.pdf](https://files.ascd.org/staticfiles/ascd/pdf/site-ASCD/publications/books/differentiated-classroom2nd-sample-chapters.pdf)]
2. Асмолов, А. Г. Психология личности: Культурно-историческое понимание развития человека. – Москва: Смысл, 2008. – 512 с. – С. 213–214. [<https://www.zhat.ru/files/sveden/docs/books/asmolov-psihologiya-lichnosti.pdf>]
3. Ungar, M. The Social Ecology of Resilience: A Handbook of Theory and Practice. – New York: Springer, 2012. – 432 p. – P. 67–68. [<https://link.springer.com/book/10.1007/978-1-4614-0586-3>]
4. Ryan, R. M., Deci, E. L. Self-Determination Theory: Basic Psychological Needs in Motivation, Development, and Wellness. – New York: Guilford Press, 2017. – 756 p. – P. 121–123. [https://selfdeterminationtheory.org/SDT/documents/2000_RyanDeci_SDT.pdf]
5. Fullan, M. The New Meaning of Educational Change. – 5th ed. – New York: Teachers College Press, 2019. – 320 p. – P. 89–90. [<https://archive.org/details/newmeaningofeduc00full>]
6. Moran, S. Purpose Development in Emerging Adulthood: Perspectives from Psychology and Education // New Directions for Child and Adolescent Development. – 2019. – №164. – P. 11–24. – P. 15–16.
7. Frankl, V. E. Man's Search for Meaning. – Boston: Beacon Press, 2006 (reprint). – 184 p. – P. 104–105.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №9

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.